

wania w Kościele. Można tylko wyrazić nadzieję, że to nowe wydanie podręcznika ks. prof. Seweryniaka spotka się z jak najlepszym przyjęciem czytelników i będzie lekturą przynoszącą pożytek nie tylko wykładowcom i studentom teologii, ale wszystkim, którzy poszukują uzasadnienia swojej wiary w Chrystusa.

ks. Dariusz Salamon SCJ

LUCIA ABIGNENTE, *Przeszłość i terażniejszość – historia jedności. Studium o duchowości Ruchu Focolari*, Lublin 2010, ss. 334.

W bogatej historii Kościoła kształtowanej pod natchnieniem Ducha Świętego powstawały różnorodne bractwa, sodalicje, grupy, wspólnoty i stowarzyszenia, będące przejawem duchowych potrzeb wiernych świeckich. Ukierunkowane na pogłębienie relacji z Bogiem, zjednoczenie z Nim, a także na ożywienie relacji międzyludzkich w łonie Kościoła i szeroko rozumianym świecie, żyły właściwą sobie duchowością inspirowaną otrzymanym charyzmatem. Dynamiczny rozwój zrzeszeń laikatu i ruchów kościelnych jest widoczny zwłaszcza w minionym wieku, a szczególnie po II Soborze Watykańskim. Ich znaczenie i rolę akcentował w swoim nauczaniu błogosławiony papież Jan Paweł II (m.in. w Adhortacji apostolskiej *Christifideles laici*), mówiąc o „wiośnie Ducha Świętego”, a obecnie także jego następca papież Benedykt XVI. Ruchy katolickie świadczą o wymiarze charyzmatycznym Kościoła, nie kwestionują jego struktur instytucjonalnych, lecz je uzupełniają. Duch Święty działa w Kościele od Wieczernika Pięćdziesiątnicy, rozdzielając charyzmaty w celu ubogacania Mistycznego Ciała Chrystusa w zbawczej misji Jezusa Chrystusa. Jednym z owoców Jego daru jest międzynarodowy Ruch Focolari¹ powstały w 1943 roku w Trydencie, we Włoszech, zatwierdzony w 1962 roku przez papieża Jana XXIII jako publiczne stowarzyszenie wiernych o nazwie

---

¹ Movimento dei Focolari, Ruch Focolari – nazwa pochodzi od włoskiego słowa *focolare* – ognisko domowe.

Dzieło Maryi. Jego założycielka Chiara Lubich (1920-2008), obdarzona charyzmatem jedności, stanowiącym testament słów Jezusa Chrystusa z Wieczernika: „aby wszyscy stanowili jedno” (J 17,21), kształtowała jego duchowość we wspólnocie dziewcząt praktykujących ewangeliczną miłość wzajemną aż do oddania życia; odczytywała wolę Bożą w medytowanym Piśmie Świętym; dostrzegała Jezusa ukrzyżowanego i opuszczonego w cierpieniu osobistym, drugiego człowieka, Kościoła i świata oraz uczyniła Go kluczem w budowaniu jedności międzyludzkiej bez względu na pochodzenie społeczne, wyznanie i rasę. Osobisty charyzmat i duchowość mocno ugruntowała w założonym ruchu, który rozwija się obecnie w 182 krajach.

Książka Lucii Abignente pt. *Przeszłość i teraźniejszość – historia jedności* jest publikacją jej pracy doktorskiej z zakresu teologii duchowości, obronionej w 2009 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w Lublinie. Autorka urodziła się w 1960 roku w Neapolu. Do Ruchu Focolari należy od 1972 roku. Po studiach filozoficznych na uniwersytecie w Neapolu oraz teologicznych na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie studiowała historię Kościoła w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Współpracując z agendami Kościoła w Polsce, przygotowywała dokumenty do procesów kanonicznych. Ponadto w ramach Fundacji Mariapoli uczestniczyła w tłumaczeniu na język polski kilkunastu książek Chiary Lubich. Obecnie pracuje w Międzynarodowym Centrum Ruchu Focolari w Rocca di Papa we Włoszech.

Publikacja Abignente, opierająca się zwłaszcza na tekstach źródłowych Chiary Lubich oraz pierwszych osób współtworzących Dzieło, została podzielona na cztery rozdziały. W pierwszym z nich autorka kreśli tło historyczne Włoch i Trydentu w pierwszej połowie XX wieku, syntetycznie ukazując sytuację społeczną, polityczną i eklezjalną w celu zapoznania czytelnika ze środowiskiem kulturowym, rodzinnym i religijnym, w którym wzrastała oraz dojrzewała duchowo Chiara Lubich, a wraz z nią pierwotny „Ideal”². W rozdziale drugim prezentuje funda-

---

² „Ideal” w nomenklaturze Ruchu Focolari oznacza całe dziedzictwo myśli, inspiracji i życia tworzących jego istotę (por. CH. LUBICH, *Klucz do jedności*, Katowice 1989, s. 367).

mentalne znaczenie „historii Ideału”, ukazanej w perspektywie historycznej początkowego doświadczenia obecności Boga w życiu Chiary oraz dziewcząt tworzących z nią wspólnotę. Narrację tego wydarzenia charakteryzują trzy wymiary: słuchania, dialogu i przymierza, które prowadzą do istoty duchowości jedności. Zaistnienie w rzeczywistości kościelnej nowego charyzmatu zainspirowało Abignente do analizy „historii Ideału”, zwłaszcza w świetle świadectw biblijnych. Jej celem jest pogłębienie znaczenia upamiętniania i przekazywania doświadczenia początków Ruchu, aby przez dzielenie się nim pozwolić innym współuczestniczyć w charyzmacie. W rozdziale trzecim zatytułowanym *Dynamika pamięć-teraźniejszość w duchowości Ruchu Focolari* autorka ukazuje biblijne elementy „historii Ideału”, stanowiące podstawę duchowości jedności. Punktem wyjścia, a zarazem fundamentem jedności, jest Bóg-Miłość. Odkrywanie tej rzeczywistości porządkuje świat rzeczy stworzonych, ukazuje nowe oblicze ojcostwa Boga jako Miłości i jako Ojca, a także czytelny znak opatrności Bożej, szkoły kochania Boga i człowieka oraz manifestacji dojrzałego aktu wiary. Dzięki odkryciu Boga-Miłości fokolarini³ żyją wolą Bożą, to znaczy przyjmują „teraz” z miłością każdą bieżącą chwilę – żyją chwilą obecną. Postawa dyspozycyjności wobec woli Bożej staje się drogą do świętości. Kolejnym elementem duchowości w „historii Ideału”, który akcentuje autorka, jest słowo Boże. Czytane i medytowane jest słowem życia, pokarmem, jak Eucharystia. Prowadzi ono do komunii z Bogiem i braćmi, zwłaszcza w kontekście praktykowania miłości bliźniego. Drugi człowiek, brat żyjący obok, staje się drogą prowadzącą do Boga i po Bogu zajmuje w hierarchii znaczenia pierwsze miejsce. Wystarczy przyjąć z miłością jednego bliźniego, aby nawiązać relację z całą ludzkością i żyć wzajemną miłością z innymi, co stanowi fundamentalną zasadę życia członków ruchu. Kolejnym elementem dynamicznie rozumianej duchowości jest Eucharystia. Wraz z przykazaniem miłości wprowadza

---

³ Fokolariny, fokolarini są konsekrowanymi osobami świeckimi (przez potrójne śluby: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa) należącymi do wspólnot żeńskich i męskich. Ich celem jest realizowanie przykazania miłości Boga i bliźniego, aby urzeczywistnić trwałą obecność Jezusa zawartą w Jego obietnicy: „Gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich” (Mt 18,20).

ona w misterium jedności, będącej punktem wyjścia i jej celem. Kluczem zaś do jedności jest Jezus opuszczony na krzyżu. Dalsza część rozdziału poświęcona jest roli Maryi w duchowości ruchu. Członkowie Dzieła Maryi winni czerpać z Niej wzór, aby jako Kościół, w imieniu Kościoła oraz jako dzieci Kościoła dawać światu Jezusa Chrystusa. Analogicznie do roli Maryi w Dziale należy postrzegać obecność Ducha Świętego. Ostatni punkt, aczkolwiek zajmujący czołowe miejsce w dynamice „historii Ideału”, odnosi się do Jezusa pośrodku. Od samego początku ruchu jawi się On jako fundament jego życia i działania, a także dusza każdego spotkania osób. Czwarty rozdział publikacji ukazuje duchowość i charyzmat jedności w kontekście wybranych aspektów historii duchowości chrześcijańskiej. Opierając się na relacji komunii osób obecnej w Tradycji Kościoła, autorka bada eklezjalność charyzmatu Chiary Lubich w syntonii z ojcami Kościoła, a zwłaszcza ze św. Bazylim Wielkim na Wschodzie i św. Augustynem na Zachodzie. Z kolei w epoce średniowiecznego chrześcijaństwa nawiązuje do duchowego doświadczenia św. Franciszka z Asyżu i św. Klary. Spośród licznych punktów zbieżnych ich duchowości z duchowością Chiary należy zaakcentować wzajemną miłość i jedność. W nawiązaniu do innych duchowości oraz charyzmatów w Kościele Lubich odwołuje się m.in. do św. Benedykta z Nursji, św. Katarzyny ze Sieny, św. Teresy od Jezusa, św. Jana od Krzyża, którzy czerpali ze wspólnego źródła – słowa Bożego. Mając na uwadze ciągłość charyzmatów w Kościele, Abignente odpowiada na postawione pytanie, czy charyzmat jedności jest charyzmatem nowym. Każdy charyzmat, będąc szczególnym darem Ducha Świętego, wnosi zawsze pewną nowość do Kościoła. Podobny, a może nawet zbieżny z tymi, które są od wieków żywe w Kościele, zachowuje swoją specyfikę w nurcie Tradycji i jedności z całym Kościołem. Jego uniwersalny charakter sprawia, że każdy człowiek może go przyjąć i praktykować. Postrzegany w wymiarze komunii, staje się ekumeniczny, a wykraczając poza ramy wyznań chrześcijańskich, jest pozbawiony barier religijnych, kulturowych i społecznych. Mając na uwadze obecność charyzmatu jedności w historii, autorka wychodzi poza jego widzialny wymiar horyzontalny, aby wskazać jego działanie mistyczne w rzeczywistości historycznej. Drogą prowadzącą do doświadcze-

nia mistycznego jest Jezus opuszczony, który otwiera dostęp do jedności życia trynitarnego, a tym samym do zrozumienia relacji istniejącej między Trójcą Świętą a stworzeniem, zwłaszcza zaś relacji miłości stanowiącej obraz życia Trójcy Świętej.

Książka Lucii Abignente jest pierwszą w języku polskim publikacją teologiczną ukazującą oryginalność ruchu zarówno z punktu widzenia jego głęboko ewangelicznej duchowości oraz doktryny, jak i komplementarnie postrzeganej historii. Podjęcie przez autorkę zagadnienia „jedności” w historycznej perspektywie czasowej – przeszłości i teraźniejszości w celu określenia tożsamości Ruchu Focolari ze względu na dynamikę zmieniającej się rzeczywistości, stanowi owoc jej rzetelnej i szerokiej wiedzy na temat historii, charyzmatu i duchowości Dzieła. Osobisty związek autorki z ruchem nie wpłynął na naukowy obiektywizm podejścia do konfrontowanych zagadnień. Przyjęta przez nią metoda „otwarcia fenomenologicznego” (A. Ch. Bernard) opiera się na objawieniu Bożym, badaniu doświadczenia chrześcijańskiego, opisie jego stopniowego rozwoju oraz struktur i praw. Ubogacenie tej metody perspektywą historyczną sprawiło, że praca jest przejrzysta oraz metodologicznie spójna. Wydaje się, że odważne badanie charyzmatu Dzieła Maryi w kontekście historycznych początków jego wnikania w eklezjalną rzeczywistość charyzmatów otwiera drogę do konfrontacji charyzmatu innych ruchów z przeszłością i teraźniejszością.

ks. Eugeniusz Ziemann SCJ

Sprawozdanie z konferencji ekumenicznej
Czy Eucharystia buduje Kościół?
Miejsce i rola Eucharystii w życiu Kościoła
Kraków, 17 marca 2011 roku

17 marca 2011 roku, w auli im. Jana Pawła II należącej do Wyższego Seminarium Archidiecezjalnego w Krakowie odbyła się konferencja ekumeniczna *Czy Eucharystia buduje Kościół? Miejsce i rola Eucharystii*